

En fi, en algunes parts del Bearn el mot s'ha tornat adjectiu femení: «fin, fluët, mince, délicat»: *lesque talbe*, registra Lespy, «taille fine (de la demoiselle), le corselet de la libellule» en versos de N. Laborde d'Orthés; ço que pot tenir caràcter postverbal, partint del verb *lescar*, que Pansier registra en un doc. de 1480 per a «fignoler un travail» (*La Langue Provençale à Aignon* III, 102b). Matis que escau molt a la comparació etimològica amb una fulla que sega fi, que talla la pell.

En francès del Nord no sembla haver estat mai un mot d'ús general ni dels més estesos, però tampoc una paraula rara. Veig ja *leske de pain* «tranche de pain» en una narració piadosa en dialecte picard, escrita el 1278: «Li petis enfes en sa main / tint une *leske* de blanc pain, / si en brisa une partie: / doner le vaut <'vol'> au fil Marie», v. 24, en uns Miracles de Sainte Marie p. p. Morawski (*Rom.* LXIV, 478, cf. 488). Després del S. XVI esdevingué més i més rar, i ja fa temps que està ben antiquat, però no oblidat, de manera que els grans dicc. com Littré (cf. God. IV, 703a) continuen informant-ne. N'assenyalen autoritats des del S. XIII al XVI: «une cruche seut <'acostuma'> estre prise / où l'aumosne de vin est mise, / d'une *lesche* de pain signié» en Guersay. Notable en el S. XVI, A. d'Aubigné, l'acc. de 'l'lenca (de terra)': «Ceux de Harlem avaient fortifié à la haste Spalinden, sur une *lesche* de terre, dans le chemin d'Amsterdam»; recordem que Aubigné era de Saintonge.

Per aquell temps apareix també amb significat més corrent en els *Contes* de Desperiers i en el tractat medical d'Ambroise Paré. En fi, és també encara mot de Rabelais «*lesche*: tranche mince» (gloss. de l'ed. G. Budé). Fins avui ha restat en molts patuoses del Nord, si bé en part amb vocalisme *i*: Mouzonnais *liche, lichette* f. «petit morceau mince et plat: *Donne mü 'n lichette dii pain*» (Goffart, *Revue de Champagne et de Brie*, 1897, 722); i fins se li reconeix encara certa vigència en francès comú, almenys com a provincial, o en qualitat de mot familiar.

A Itàlia hi ha també *leska* 'llesca de pa' en els Abruzzi, i Spitzer l'assenyalava amb igual sentit en una carta escrita per un romà (*BhZRPb.* LXVIII, 228), mentre que l'it. *lisca* és 'part estellosa del lli o cànem', 'espina de peix', que en el Piemont és *lesca* i a Gènova *resca*. El mot està arrelat especialment en parlars de Toscana en la forma *lische* «schegge legnose tolte al lino e alla cànapa», del qual, observa Pieri (*Top. d. Valle d. Arno*, 348), es deriven els diversos NLL toscans *Lisca, Liscajo, Lischeto*. En fi, no oblidem (però en voldríem saber més) un *lasca* «la celeste *lasca*» (*Purg.* XXXII, 54) hapax dantesc, car no es veu justificació a l'explicació de Vandelli «la *lasca* è un pesce»; i ens interessa més, en tant que no sabem formes amb *a* a Itàlia, mentre tantes n'hi ha a l'Oest (cf. n. 9).

El mot va existir en mossàrab, judicant pel verb derivat *lūqqaš* «dolare», 'estellar', en *RMA.*; i el substantiu *lūqša* 'estella, encenalls de ribot' en ell mateix i en *PALc.*; que, en forma més fidel a la romànica s'ha mantingut en el Nord d'Àfrica: marroq. *lēsqa* «raja o as-

tilla» (Lerchundi), Algèria *lēska* o *liška* «rebanada; lonja» (Simonet).² El sentit de totes aquestes formes és el mateix bàsicament: 'estella, ascla', 'llesca, rodanxa', i el vocalisme fins aquí ha estat en general E com el català, amb algunes excepcions de ĩ, al qual corresponen la forma italiana, el gall. *lisca* «pizca, raja o porció pequeña de ---» (Vallad.); amb algun eco a França, que ja hem vist.

Però d'altra banda a l'Oest de la nostra península apareix una forma *lasca*, amb el mateix sentit general que en català. En portuguès *lasca* és un mot antic i d'ús general: «fragmento ou estilhaço de madeira, pedra ou metal», «peça de madeira, na borda dos barcos de pesca, pela qual passam as linhas das rêdes» (Figueiredo), 'rodanxa' (*uma lasca de assucar, de presunto*, Moraes), amb exs. des de mj. S. XVI Castanheda: ja en el dicc. de Bluteau, d'altres en Moraes i Vieira; gall. *lasca* «astillazo; trozo delgado; fragmento desprendido de un hueso o piedra» (Carré); port. i gall. *lascar* «partir em lascas», «tirar lascas de».

Des del portuguès o gallec, en particular en llur ús nàutic, i ajudant-hi els dialectes lleonesos de la llengua castellana (veg. la meua monografia sobre *Occidentalismos Americanos* en *RFHisp.* VI), el mot degué passar al castellà de les Canàries i de les Antilles, no sense alguna representació també en parlars cantabro-asturians i andalusos. Van usar-lo o registrar-lo diferents observadors canarians, i el veiem en les obres de Pérez Galdós i dels lexicògrafs Seb. de Lugo (1846), Millares i PzVidal, com a nom d'una 'estella de fusta', també una «lonja», una tallada prima de carn, pernil etc.; la frase *sacar lasca* «sacar raja, sacar partido de un asunto» s'empra allà, a Cuba i a Colunga; a Santander és «pedazo de madera redondeado empleado en las lanchas para arrastrear el aparejo de pescar» (Pareda), «planchuela de metal, madera o piedra empleada como señal o para jugar los muchachos»; és també andalus en el sentit de «lonja»; i a Cuba és mot d'ús general, que sentim a la boca de tothom, adés amb el sentit de 'llesca de pa', 'rodanxa de pernil, formatge o confitura', adés amb el d'«estelles de fusta que salten de les destalades». En fi, hi ha també el verb *lasquear* 'estellar' («se le partió la pierna y lo peor es que se le *lasqueó* el hueso»), i a certs Estats de Mèxic «lastimar, rozar, magullar», «descascarar». Vegeu més detalls a l'article LASCA del DCEC (*DECH*).³

Dins aquest conjunt romànic, crida l'atenció el fet que, tot repetint-se per totes les llengües els mateixos significats, i essent iguals en el restant les formes del mot, varia, però, en gran part, la vocal tònica: ĩ/á/í. Doncs la mateixa vacil·lació trobem en el nom del canyís o càrritx, que altrament és ben igual al mot que ens ocupa: basc *lezka* «tallo de junco largo con que se guarnecen las sillas» (Azkue),⁴ 'Cyperus longus' (Lakoizketa: *BhZRPb.* VI, 45, i recordem que el càrritx és una ciperàcia); Dordogne, Puy-de-Dôme i H-Alpes *lescho*, fr. *lâche* 'carritx',⁵ piem. *lesca*, lomb., gen., emil. *lisca*, Metauro *lisca* i *lesca*, friülà *lèscole* id. Germ.: al. *liesch*, a-al. ant. *lesc*, neerl. mj. *lissce*, *lessce*, b-al. mj. *lesch* i *lús(ch)*;⁶ aquest, però, ja figura com a